

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

КАФЕДРА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**XIV Міжнародна
наукова конференція**

**ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ,
СУСПІЛЬСТВО 2025**

22–24 травня, 2025

Львів
Видавництво Львівської політехніки
2025

Документна комунікація в системі інформаційно-комунікаційних інститутів

Людмила Чередник

кафедра українознавства, культури
та документознавства,
Національний університет
“Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка”,
м. Полтава, Україна
e-mail: ludmila.cherednik@gmail.com

Abstract. Theses analyze documentary communication as a component of information and communication institutions of society.

Ключові слова: documentary communication, communication channels, communication functions, society, information technologies.

ВСТУП

У ХХІ столітті комунікація стає ключовим складником життєдіяльності соціуму. З-поміж усіх форм передачі інформації особливе місце посідає документна комунікація – процес обміну, збереження та інтерпретації інформації через документи, оскільки саме ділові папери є основною одиницею зберігання і передавання знань, фактів, рішень та юридичних дій у межах суспільних і державних структур.

Документно-комунікаційна система є необхідною умовою ефективного функціонування будь-якого сучасного суспільства. Вона є інтегрованою частиною інформаційного простору суспільства і виконує низку стратегічних функцій, зокрема: 1) інформаційну (забезпечує доступ до знань і даних); 2) соціалізуючу (передає культурні й соціальні норми); 3) правову (фіксує юридично значущі події); 4) інституційну (слугує засобом управління та адміністрування); 5) історичну (зберігає колективну пам'ять суспільства) [2, 77]. Без наявності чіткої, упорядкованої системи документної комунікації неможливо забезпечити цілісність інформаційного простору держави, прозорість владних процесів, науковий та освітній розвиток.

Системи документної комунікації функціонують як складники значно ширшого явища – інформаційно-комунікаційної інфраструктури, що включає бібліотеки, архіви, ЗМІ, інформаційні центри, урядові органи, цифрові платформи та інші інститути, які забезпечують створення, розповсюдження, зберігання та споживання документованої інформації. Основними компонентами системи є: 1) інституційні одиниці (організації, що продукують і розповсюджують документи: бібліотеки, архіви, ЗМІ, наукові установи, корпорації, інформаційно-аналітичні центри); 2) технологічна інфраструктура (інструменти й технології для зберігання, обробки, пересилання документів, до яких належать системи електронного документообігу, цифрові сховища, платформи для обміну інформацією, системи управління базами даних); 3) соціальний складник (користувачі, споживачі документної інформації, професійні кадри – документознавці, бібліотекарі, архівісти, інформаційні аналітики, тощо); 4) нормативно-правова база (закони, стандарти, інструкції, які регламентують створення, зберігання, класифікацію й використання документів) [3, 48].

Варто зазначити, що система документної комунікації – це не просто передавання інформації, а складний процес соціокультурної взаємодії, який реалізується тільки в межах організованої документно-комунікаційної системи [4, 98]. Така система є умовою існування та розвитку соціальних інститутів, оскільки вона забезпечує: 1) збереження інституційної пам'яті (наприклад, архіви фіксують розвиток держави, організацій); 2) контроль і регулювання управлінських процесів (через документи реалізуються розпорядження, накази, постанови); 3) передавання досвіду та знань (бібліотеки, наукові публікації, навчальні документи); 4) юридичну значущість дій (договори, закони, акти мають силу тільки у формі офіційного документа) [1, 129].

Водночас, слід наголосити, що документно-комунікаційна система – це не лише технічна платформа, оскільки інформаційно-комунікаційні технології є просто інструментом, а ефективність системи визначається її здатністю адаптуватися до соціальних потреб і контексту. Безумовно, що соціальна

природа документно-комунікаційної системи включає людей, процеси, норми, інституції та різноманітні соціальні взаємодії, що забезпечують створення, обробку, зберігання та передачу документованої інформації. До того ж можна спостерігати і взаємодію безпосередню суб'єктів – авторів, виконавців, користувачів інформації, які формують зміст документів і забезпечують ефективність самої комунікації. Крім того, норми та правила документної комунікації мають теж соціально-культурне підґрунтя, тому що відображають традиції, правову систему, мовну культуру та професійну етику. З огляду на це, формування документного потоку залежить від організаційної культури та управлінських стратегій, що також підкреслює соціальний характер системи. Зауважимо, що документно-комунікаційна система як соціальне явище відображає рівень розвитку суспільства, його цінності, потреби в інформації та спосіб мислення. Саме тому система документної комунікації є динамічною і постійно змінюється під впливом цифровізації, глобалізації інформаційних потоків, появи нових форматів і стандартів даних.

Безперечно, що існують і канали документної комунікації, тобто, шляхи або засоби передавання документованої інформації від автора до споживача. У сучасному середовищі функціонує декілька типів таких каналів, які окреслюють більшість науковців, а саме: традиційні та електронні. До традиційних каналів відносять: 1) паперовий документообіг (класичний спосіб комунікації, що досі використовується в юридичних та офіційних структурах); 2) архіви та бібліотеки (заклади, які зберігають документи для довготривалого використання); 3) поштова служба (інструмент пересилання документів, особливо важливий у міжрегіональній комунікації) [5, 46]. До електронних каналів належать такі: 1) електронна пошта (основний канал ділової переписки); 2) електронний документообіг (цифрові системи для створення, підписання, зберігання та пересилання документів з юридичною силою); 3) Інтернет-платформи та хмарні сервіси (забезпечують глобальний доступ до документів, наприклад, електронні бібліотеки) [2, 278]. Сучасні інформаційні технології радикально трансформують традиційні канали документної комунікації, пришвидшуючи обмін інформацією та розширюючи їх доступність. Разом із тим, це вимагає створення нових стандартів, систем захисту даних, законодавчого регулювання цифрової документації. Так, нині виділяють гібридні канали, у яких поєднуються цифрова та фізична передача документів, до прикладу: сканування та надсилання документів із подальшим архівуванням оригіналів.

В умовах сьогодення канали документної комунікації характеризуються цифровізацією, мультимодальністю та високою швидкістю обміну інформацією. Електронна пошта, месенджери, хмарні сервіси та системи електронного документообігу дозволяють оперативно створювати, передавати й зберігати документи незалежно від географічного розташування учасників. Водночас зростає роль кібербезпеки та правової легітимності електронних документів. Головним викликом залишається забезпечення достовірності, конфіденційності й сталості комунікацій в умовах інформаційного перевантаження.

Отже, документна комунікація є фундаментальним елементом інформаційного обміну в суспільстві, яка реалізується через складні документно-комунікаційні системи, що потребують високого рівня організації, технологічного забезпечення та нормативного регулювання. Саме ця система визначає правила, структуру, канали та технології, за якими відбувається передача знань, юридично значущих фактів та культурного надбання. Крім того, документна комунікація в системі інформаційно-комунікаційних інститутів не лише підтримує функціонування окремих організацій, а й забезпечує цілісність інформаційного поля країни, її науковий, економічний та соціальний розвиток. У сучасному середовищі ключовими тенденціями розвитку системи документної комунікації є цифровізація, автоматизація документообігу, глобальна стандартизація та зростання значущості інформаційної безпеки

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Dobrovolska, V.V.(2020). Information and documentation support for the development of the socio-communication space of culture in Ukraine: monograph; Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, National Academician of the Management of Personnel of Culture and Arts. Kyiv: NAKKKiM.
- [2] Palekha, Y.I., Oksiyuk, O.G., Mureiko, N.V. (2020). Documentary and Information Communications. Kyiv: Lira-K.
- [3] Matvienko, O. V., Tsyvin, M. N., Gumenchuk, A. V.(2021). Modern concepts of document and information science: training of specialists in specialty 029 “Information, library and archival affairs”. Kyiv: Lira-K.
- [4] Cherednyk, L.A.(2021). The essence of document communication in society. Information education and professional and communicative technologies of the 21st century: collection of materials of the XIV International Scientific and Practical Conference, 98-102.
- [5] Globočnik, Žunac, A., Kocijan, S., & Martinčević, I. (2022). Impact of modern communication channels on business processes. *Entrenova – ENTerprise REsearch InNOVAtion*, 7(1), 44–51. <https://doi.org/10.54820/RJFK3212>